

Besedilo in fotografije: Bernarda Strgar - Satler

V zadnjem desetletju je veliko mest po celi Evropi, ki so imela vzorno urejene parke, začelo zmanjševati denarna sredstva, namenjena za vzdrževanje in zasajevanje mestnih zelenic in parkov.

Vhod v tovarno v Nemčiji – greda s trajnicami in grmovnicami, odeta v jesenske barve. Rastline so označene celo z imeni.

Vrtnarska podjetja, ki so bila zadolžena za te zadeve, so se nenadoma znašla pred zelo zahtevno nalogo – kako enako kakovostno vzdrževati in obnavljati zelenice in parke navkljub manjšim finančnim sredstvom.

Pred desetletji so razvita evropska mesta razkošno urejevala mestne zelenice in pri tem uporabljala poleg drevnin predvsem enoletnice, dvoletnice in čebulnice. Pri oblikovanju nasadov so bile pomembne predvsem živahne in med seboj kontrastne barve ter različni geometrijski vzorci in pravilne linije. Vse to je bilo v veliki meri mogoče doseči prav z enoletnicami, trajnicami, pokrovne vrtnice, grmovnice in druge manj zahtevne rastline pa so uporabljali bolj poredkoma. V zadnjih desetletjih pa so se življenje oziroma način bivanja človeka ter s tem tudi njegove potrebe in želje zelo spremenili. Človek se je spremenil na vseh področjih, tudi na področju dojemanja vrtno kulture. Včasih smo o rastlinah razmišljali predvsem v povezavi z barvo in obliko cvetov ter z

dolžino cvetenja. Danes raje govorimo o obliki rasti, o barvi in obliki listov, o zimskih silhuetah rastlin in o življenjskem ritmu skozi čas. Žive barve in natančni geometrijski vzorci sodijo danes predvsem na zelenice pred baročne zgradbe, v baročne vrtove in v baročna mesta, zelenice v sodobnem mestu pa naj bi na človeka vplivale pomirjevalno in ga močnejše povezovala z naravo. Na rastlinah raje opazujemo ritem letnih časov in življenje, ki je povezano z njimi – metulje, ki jih obletavajo in jih v mestih skorajda ni več.

Veliko denarja in veliko dela

Načrtovanje sodobnih zelenic je zahtevna naloga, pri kateri je treba upoštevati vse več dejavnikov – potrebe in navade sodobnega človeka, hkrati pa manjša finančna sredstva, ki so jih mesta pripravljena nameniti za zelenice in parke, kar pomeni, da naj bi imeli enako kakovostne zelenice in parke z manj denarja. V tujini so se že pred leti začeli zavedati, da je zasajevanje in vzdrževanje zelenic z enoletnicami, dvoletnicami, čebul-

nicami in sezonskim cvetjem zelo drago. Za lep izgled takih gredic je potrebna namreč več dela in tudi vse več denarja. Maja se na takih gredicah izkopljejo vse jeseni posajene mačehe, spominčice in čebulnice ter nadomestijo s poletnim sezonskim cvetjem, nato je treba jeseni izkopati sezonsko cvetje in pripraviti grede za sajenje mačeh, spominčic in čebulnic, kot so tulipani in narcise. In tako se to vrsti vsako leto. Če naj bo greda zasajena in lepa, je treba posaditi kar lepo

Pravilno izbrane trajnice posadimo na gredo le enkrat – strošek posamezne trajnice glede na strošek posamezne enoletnice je nekoliko višji, moramo pa upoštevati, da je število trajnic, ki jih sadimo na kvadratni meter grede, veliko manjši od števila enoletnic.

▲ Jesen ob reki na sprehajališču v Nemčiji – umirjene jesenske barve in lepe rastne oblike trajnic

▲ Greda ob cesti v Radljah na Koroškem oktobra – še vedno daje vtis urejenosti.

▲ Čebulnice so pomembne kot dodatek, saj poživijo gredo v pomladanskih mesecih, preden na njej zaživijo trajnice.

▲ Krožišče v Slovenj Gradcu poleti v polnem cvetu.

število enoletnic oziroma sezonskega cvetja – od 20–25 rastlin na kvadratni meter, in to kar dvakrat letno. Če k temu prištejemo še čebulnice, redno pletje in zalivanje v sušnih mesecih, ugotovimo, da so take zelenice veliko breme za mestni proračun.

Kompromis se najbolj izplača

Parkovni oblikovalci in vrtnarji so ugotovili, da je mogoče grede saditi bolj smiselno z večjo uporabo manj zahtevnih rastlin. V večji meri so začeli uporabljati trajnice, pokrovne vrtnice in druge grmovnice, ki naj bi sestavljale osnovno strukturo grede. S tem se izognemo vsakoletnemu dvakratnemu sajenju in urejevanju gred, kar je bilo neizogibno pri uporabi enoletnic in sezonskega cvetja. Poleg tega so trajnice vsako leto večje, kar pomeni, da v dveh do treh letih popolnoma prekrijejo neko površino. S tem se počasi izognemo pletju in okopavanju. Lahko rečemo, da s trajnicami – z izjemo pomladanskega čiščenja – tako rekoč nimamo več veliko opravka. Da tako urejene gre-

de ne bi bile prepuste in vsako leto enake, jih še zmeraj lahko dopolnjujejo s primernim sezonskim cvetjem, z enoletnicami in čebulnicami. Čebulnice bodo popostrile pomladanske mesece, ko trajnice še ne odženejo, enoletnice pa dodale nekaj svoje barvitosti v poletnih mesecih. Vendar so to le dodatki za večjo barvitost, ne pa za samo osnovo grednega nasada.

Predvsem premišljena izbira

Kako pa izbiramo trajnice za javne površine? katerim pogojem morajo zadostovati?

Trajnice za javne površine morajo biti izbrane še posebej premišljeno, kajti le s pravilno izbiro bomo prišli do pravega namena in končno tudi do zmanjšanih stroškov pri urejanju gred. Treba je izbrati take rastline, ki brez večjih zahtev in človekove pomoči (gnojenje, zalivanje) lepo in dolgo časa uspevajo na nekem mestu. Trajnice, ki jih uporabljamo, morajo imeti tudi lepo obliko rasti. Večji del leta naj bi imele lep in zanimiv izgled (nekatero trajnice izgledajo lepo samo do cve-

tenja, potem pa nič več) in cvetele naj bi čim dalj časa. Zaželjeno je tudi, da se jeseni njihovi nadzemni deli posušijo in taki ostanejo na gredi čez celo zimo. Potem je še pomembno, da so rastline zdrave in čim manj občutljive na bolezni in škodljivce, hkrati pa privabljajo koristne žuželke, nekatere vrste celo ptiče. Teh nekaj navodil naj bi bili osnovni kriterij, po katerih izbiramo trajnice za javne zelenice in parke.

Pravilna izbira trajnic, pokrovih vrtnic in nižjih grmovnic za osnovo ter kot dodatek uporaba enoletnic, sezonskega cvetja in čebulnic je bolj smiselna tako s finančnega stališča kakor tudi z vidika sodobnega oblikovanja. Tega so se začeli zavedati tudi v nekaterih mestih po Sloveniji. Začetno previdnost pri uvajanju sprememb in novosti na mestnih zelenicah je kmalu nadomestilo zadovoljstvo tako s strani meščanov kakor tudi s strani mestnih uprav. Urejeno javno okolje pripomore k boljšemu bivanju in počutju, hkrati pa k višji kulturni podobi kraja.